Data publikacji: 04.06.2019

30. rocznica wyborów czerwcowych

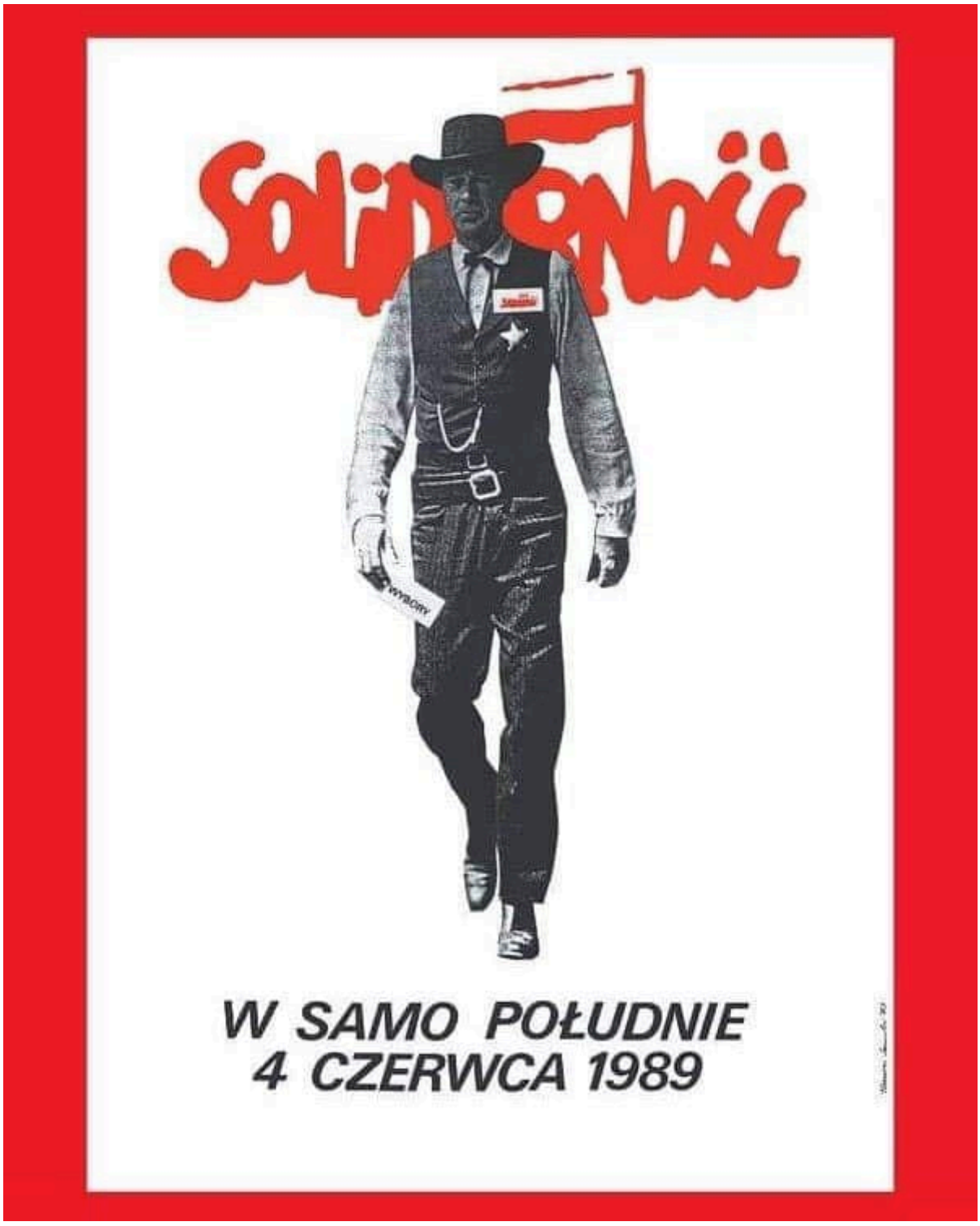

Wybory parlamentarne w Polsce w 1989 roku przeprowadzone 4 i 18 czerwca w wyniku i na zasadach

uzgodnionych w trakcie rozmów Okrągłego Stołu. W ich wyniku wybranych zostało 460 posłów na Sejm PRL oraz 100 senatorów do nowo utworzonego Senatu PRL. Z przeprowadzonymi wówczas wyborami nieodmiennie kojarzy się plakat Tomasza Sarneckiego „W samo południe.

Były to pierwsze częściowo wolne wybory w historii Polski po II wojnie światowej. Przedstawiciele niedemokratycznych władz komunistycznych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zagwarantowali rządzącej „koalicji", obejmującej PZPR i jej satelitów, obsadę co najmniej 299 (65%) miejsc w Sejmie. Pozostałe mandaty poselskie w liczbie 161 (35%) zostały przeznaczone dla kandydatów bezpartyjnych. Walka o te miejsca oraz walka o wszystkie mandaty senatorskie (100) miała charakter otwarty i demokratyczny. Do ubiegania się o nie dopuszczeni zostali również przedstawiciele różnych środowisk opozycji demokratycznej, jednocześnie o te mandaty konkurowali także kandydaci jawnie wspierani lub nieformalnie popierani przez obóz władzy, reprezentanci różnych organizacji społecznych i zawodowych, osoby niezależne.

Wybory zakończyły się zdecydowanym zwycięstwem opozycji solidarnościowej zorganizowanej wokół Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie. Kandydaci wspierani przez KO zdobyli wszystkie mandaty przeznaczone dla bezpartyjnych, a także objęli 99 na 100 miejsc w Senacie. Jednocześnie obóz PRL-owskiej władzy poniósł porażkę, przy czym za najbardziej prestiżową klęskę uznano przegraną niemal wszystkich kandydatów z tzw. listy krajowej, obejmującej większość przywódców reżimu. W wyniku wyborów czerwcowych Polska stała się pierwszym państwem tzw. bloku wschodniego, w którym przedstawiciele opozycji demokratycznej uzyskali realny wpływ na sprawowanie władzy. Wybory te są uznawane za moment przełomowy dla procesu przemian politycznych w Polsce, zapoczątkowały zdecydowane przyspieszenie transformacji ustrojowej.

W całej Polsce tysiące osób zaangażowało się w kampanię wyborczą, chcąc wesprzeć kandydatów opozycji. Wśród nich był Tomasz Sarnecki, dwudziestotrzyletni wówczas student Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Chciał stworzyć plakat, który zmobilizuje elektorat „Solidarności" do oddania swoich głosów. Szukał motywu, który będzie jednoznaczny i rozpoznawalny. Wybór padł na postać kultowego szeryfa z filmu „W samo południe" — bohatera walczącego o wolność i sprawiedliwość, w którego rolę wcielił się Gary Cooper. Zestawienie jego postaci wraz z logiem „Solidarności" miało być bodźcem do wypełnienia obywatelskiego obowiązku. Aby wskazać, na kogo zagłosuje znany szeryf, nad jego odznaką artysta umieścił znaczek „Solidarność". Plakat opatrzył hasłem: „W samo południe 4 czerwca 1989".

Jednak praca młodego grafika początkowo nie zdobyła uznania — obawiano się, że jest zbyt odważna i konfrontacyjna. Kolejne osoby odmawiały wydrukowania plakatu, bojąc się reakcji ze strony władz. Ostatecznie plakaty udało się rozpowszechnić m.in. dzięki Henrykowi Wójcowi — opozycjoniście, który zlecił ich druk za granicą. Plakaty dotarły do Warszawy w nocy 3 czerwca, a więc w przeddzień wyborów, a już rankiem 4 czerwca całą stolicę i jej okolice opanowała postać bohatera westernu.(Wikipedia, Narodowy Instytut Muzealnictwa)

Źródło: https://www.brzesko.pl/aktualnosc/75791,30-rocznica-wyborow-czerwcowych

Data wydruku: 2026-11-24 10:08:18